

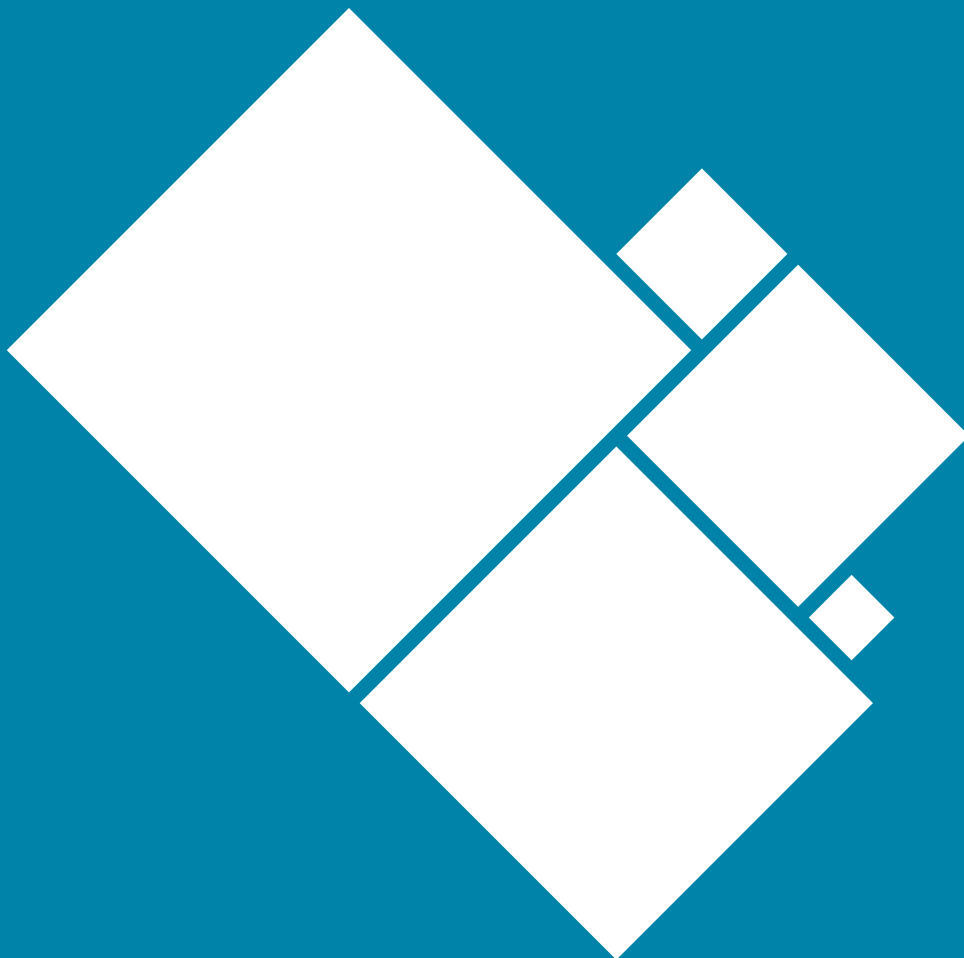
FoU-strategi 2024–2028

Innhold

1	Utgangspunkt og formål	5
1.1	Sektorprinsippet for forskning.....	6
1.2	Strategiens formål og tidsperspektiv	6
1.3	FoU-begrepet	7
1.4	Departementets ansvarsområder	7
1.5	Departementets forståelse og praktisering av sektoransvaret for forskning.....	8
2	Sektorpolitiske mål og overordnede kunnskapsbehov	10
2.1	Sektorens utfordringer og mål	11
2.2	Overordnede kunnskapsbehov	12
2.2.1	Kunnskap for bredden i ansvarsområdene	12
2.2.2	Et godt kunnskapsgrunnlag for et omstillingsdyktig arbeidsliv med høy sysselsetting	14
3	Relevans og kvalitet i kunnskapsgrunnlaget	17
4	Bruk av virkemidler og aktører til forskning og kunnskapsutvikling	20
4.1	Norges forskningsråd	21
4.2	Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI)	22
4.3	Arbeids- og velferdsdirektoratet	23
4.4	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)	24
4.5	Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).....	25
4.6	Departementets egne anskaffelser	25
4.7	Samarbeid og synergier	26
5	Samarbeid med andre departementer og internasjonalt forskningssamarbeid	27
5.1	Samarbeid med andre departementer	28
5.2	Internasjonalt forskningssamarbeid	28
6	Oppsummering	30

1 Utgangspunkt og formål

1.1 Sektorprinsippet for forskning

Sektorprinsippet for forskning i Norge betyr at hvert departement har ansvar for forskning innenfor sine ansvarsområder. Kunnskapsdepartementet har laget en [veileder for sektoransvaret for forskning](#) som omfatter åtte elementer.

Departementene skal:

1. Ha oversikt over sektorens kunnskapsbehov
2. Systematisk vurdere forskning som virkemiddel for å nå sektorpolitiske mål
3. Bidra til forskning og kompetanseoppbygging for sektoren
4. Sørge for forskning for politikktutforming og forvaltning
5. Legge til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen
6. Være bevisst på hvilken kanal som velges for forskningsfinansiering
7. Samarbeide med andre departementer
8. Følge opp internasjonalt forskningssamarbeid innenfor sektoren

Veilederen skal legges til grunn for departementenes arbeid med forskning og annen kunnskapsutvikling. Veilederen sidestiller departementenes ansvarsområder med begrepet sektor. I dette dokumentet legger vi til grunn at begrepet sektoransvar omfatter alle våre ansvarsområder selv om det ikke er naturlig å omtale disse samlet sett som én avgrenset sektor.

1.2 Strategiens formål og tidsperspektiv

Strategiens overordnede formål er å synliggjøre hvordan departementet i strategiperioden vil ivareta sektoransvaret for forskning og strategiske kunnskapsbehov. Dette innebærer at den skal:

- Være grunnlag for forvaltning av de samlede bevilgninger til forskning
- Være retningsgivende for departementets langsiktige satsinger og prioriteringer innen forskning
- Synliggjøre målene for forskning og annen kunnskapsutvikling, samt overordnede kunnskapsbehov
- Synliggjøre de virkemidler og kanaler som anvendes til forskning
- Bidra til oppfølgingen av regjeringens ambisjoner i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032* og det overordnede målet om miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft

Strategien forvaltes av departementet og realiseres gjennom de årlige budsjettprosessene, i dialogen med Forskningsrådet, gjennom planlegging av egne FoU-anskaffelser, gjennom etatsstyring av underliggende virksomheter og når kunnskap og forskning erverves på andre måter. Selv om strategien skal ligge til grunn for langsiktighet i styring av og planer for kunnskapsutvikling, vil det også være slik at nye kunnskapsbehov kan oppstå raskt. Nylige eksempler på dette er koronapandemien og konsekvenser av krigen i Ukraina. Strategien legger til rette for å kunne håndtere kunnskapsbehov som oppstår i slike situasjoner.

Strategien skal også være et referansepunkt for våre samarbeidspartnere. Den har en varighet på fem år, men vil bli revidert når åpenbare behov tilsier det.

1.3 FoU-begrepet

FoU-begrepet brukt i denne strategien er definert i henhold til Kunnskapsdepartementets veileder for sektoransvaret for forskning (2017), og slik det er definert i nasjonal FoU-statistikk. Dette inkluderer grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid. Departementets strategi for å ivareta sektoransvaret handler i hovedsak om anvendt forskning og utviklingsarbeid.

Denne definisjonen av FoU-begrepet og Kunnskapsdepartementets veileder omfatter ikke utvikling av statistikk, registerdata/mikrodata og andre data som er grunnlag for forskning. Arbeids- og inkluderingsdepartementets FoU-strategi omfatter heller ikke strategiske vurderinger knyttet til dette. For departementet er imidlertid et tilgjengelig og godt data-grunnlag en viktig rammebetingelse for forskning og for utvikling av kunnskapsgrunnlaget, som igjen er vesentlig for sektoransvaret. Flere av departementets ansvarsområder er avhengig av forutsigbar og løpende statistikkproduksjon, både til utvikling av ny offisiell statistikk, men også til forskningsformål. Departementet har flere samarbeidsavtaler/rammeavtaler med Statistisk Sentralbyrå for utvikling og vedlikehold av statistikk, indikatorer og forløpsdata. Departementet har også ansvar for to offisielle statistikkprodusenter, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. For å få en mer helhetlig kunnskapsstrategi for departementets sektoransvar vil departementet derfor i strategiperioden utarbeide et strategisk grunnlag også på dette området.

1.4 Departementets ansvarsområder

Departementet har det overordnede faglige og politiske ansvaret for arbeidsmarkedet, arbeidsrett, arbeidsmiljø og sikkerhet, bosetting av flyktninger, integrering, økonomisk og sosial sikkerhet og pensjon.

Virksomheter underlagt Arbeids- og inkluderingsdepartementets styrings- og oppfølgingsansvar er:

Arbeids- og velferdsdirektoratet	Statens pensjonskasse
Arbeidstilsynet	Maritim pensjonskasse
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	Arbeidsretten
Statens arbeidsmiljøinstitutt	Trygderetten
	Riksmekleren

Departementet har også faglig styring av enkelte oppgaver som ligger under andre virksomheter/embeter. Det gjelder Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, Utlendingsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Statens helsetilsyn og statsforvalterne.

Se for øvrig regjeringen.no for nærmere beskrivelse.

1.5 Departementets forståelse og praktisering av sektoransvaret for forskning

FoU er et virkemiddel som skal bidra til et godt faglig grunnlag for utvikling av sektorene, gjennomføring av politikk på departementets ansvarsområder samt bidra til en opplyst offentlig debatt. Kunnskapsutviklingens relevans er særlig knyttet til å:

- Følge med på og få gode beskrivelser av samfunnsutviklingen, og avdekke vesentlige samfunnsutfordringer
- Identifisere årsaker og drivkrefter bak utfordringer og tilstander som er dokumentert
- Tydeliggjøre konsekvenser og dilemmaer av politiske veivalg
- Utvikle kunnskap som kan bidra til løsninger i form av treffsikker politikk og effektive tjenester og tiltak

Det er mange samfunnsaktører i offentlig og privat sektor som skal ha nytte av departementets investeringer i forskning. I tillegg til relevante departementer og virksomheter/etater underlagt departementene, inkluderer dette kommunale myndigheter, private og offentlige virksomheter, utdanningsinstitusjoner, tiltaksbedrifter, partene i arbeidslivet, interesseorganisasjoner og ideelle organisasjoner.

Departementets forståelse og praktisering av sektoransvaret for forskning legger til grunn at departementet og våre egne virksomheter/etater i stor grad er brukere av forskningens resultater. Vi har et selvstendig ansvar for å sørge for nødvendig kunnskap for politikkutvikling og forvaltning. I tillegg til å sørge for finansiering av forskning, innebærer dette også et ansvar for å formulere kunnskapsbehov og i mange tilfeller også forskningsspørsmål.

Samtidig har vi et ansvar for å bidra til forskning som kan gi kompetanseoppbygging for andre sentrale aktører i sektorene, jf. over. Et slikt ansvar handler i hovedsak om å fastsette mål for utvikling av forskning, stille midler til rådighet for forskning og etablere kontakt med relevante forsknings- og utdanningsmiljøer som kan bidra til relevant forskning og utdanning. Dette ansvaret innebærer også å få fram felles dokumentasjons- og kunn-

skapsgrunnlag med andre aktører, særlig arbeidslivets virksomheter og parter. Disse to ansvarsforholdene ivaretas gjennom bruk av flere virkemidler for investering i forskning og kunnskapsutvikling. Se kap. 4.

Departementet er opptatt av tverrsektoriell forskning, og det er flere forhold som begrunner det. Mange samfunnsutfordringer krever tverrsektoriell forskning og kunnskapsutvikling for at de kan forstås og møtes med gode virkemidler og tiltak. Departementets ansvarsområder har sammenhenger med flere andre departementers ansvar, og grad av måloppnåelse i andre sektorer får dermed konsekvenser for hvilke utfordringer Arbeids- og inkluderingsdepartementet skal finne løsninger på. Det gjelder blant annet måloppnåelse i helsesektoren, utdanningssektoren, justissektoren og barne- og familiesektoren. Dette gir grunnlag for og insentiver til sektorovergripende forskning og samarbeid med andre departementer.

Noen departementer har ansvar for politikkområder som er sektorovergripende, og har en koordinerende rolle på tverrgående politikkområder. Dette medfører et særskilt ansvar for å ha en overordnet oversikt over samfunnets kunnskapsbehov innenfor disse. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har på integreringsområdet et slikt ansvar. Ansvaret innebærer en pådriverrolle overfor andre departementer, slik at de ivaretar integreringsperspektivet i forskning og annen kunnskapsutvikling på områder som for eksempel utdanning, helse og oppvekst.

Som følge av overordnet strategi for departementsfelleskapet 2021–2025 *Gode hver for oss. Best sammen*, er det igangsatt et forsøk med kjernegrupper på tvers av departementene. Kjernegrupper er en ny arbeidsform som departementene bruker på områder med et komplekst og tverrsektorielt utfordringsbilde, og der høy grad av samordning er nødvendig for effektiv, brukervennlig og forsvarlig utvikling og gjennomføring av politikk. Arbeids- og inkluderingsdepartementet er representert i kjernegruppen for Utsatte barn og unge (KUBU) og var

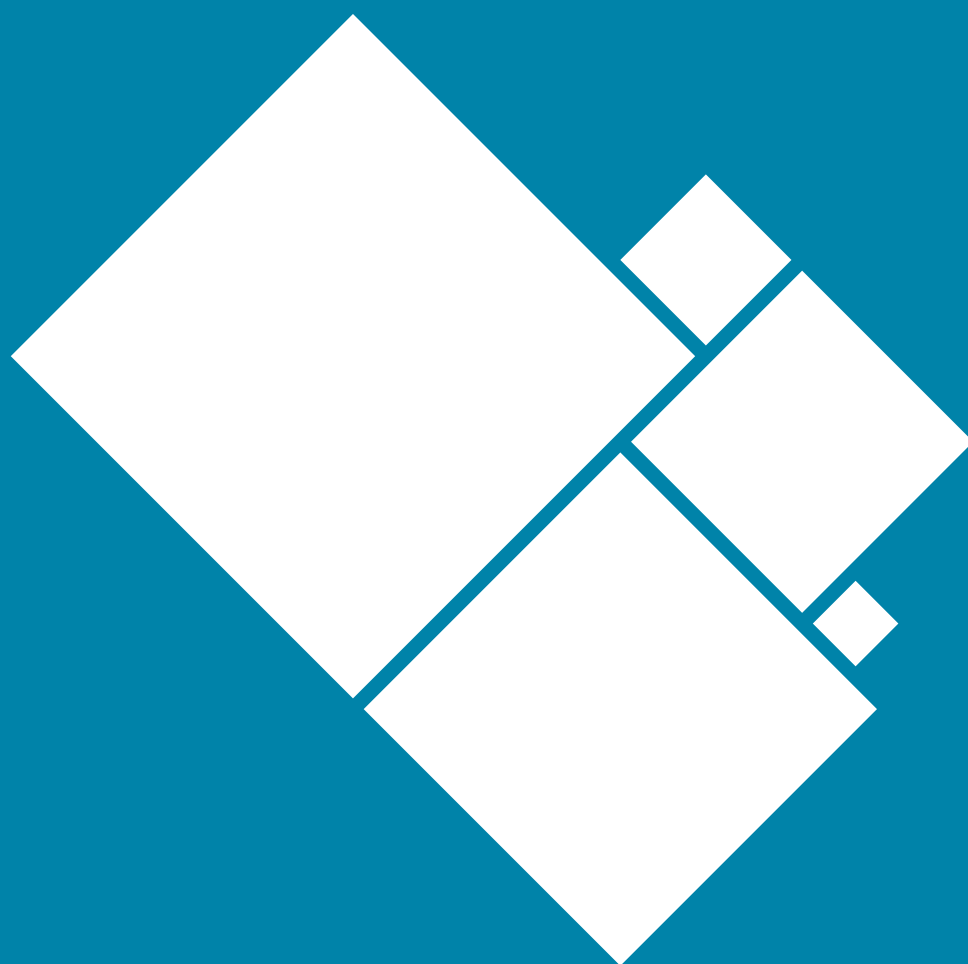
representert i kjernegruppen for *Kunnskap i krise*¹. Begge er relevante for departementets FoU-strategi.

Departementets ansvarsområder representerer en stor bredde, også faglig. Det er komplekse sammenhenger som skal forstås og omsettes til faglig gode kunnskapsgrunnlag. Dette forutsetter bred og variert kunnskapsutvikling gjennom å anvende flere virkemidler og aktører til forskning. Større samfunnsutfordringer og utviklingstrekk må møtes med langsiktig forskning basert på omfattende data-grunnlag og empiri for å forstå hvordan samfunnet generelt, og arbeidsmarked og arbeidsliv spesielt, utvikler seg, og hva som er årsaker, drivkrefter, sammenhenger og nye utfordringer. Noen kunnskapsområder er avhengige av forutsigbar og løpende statistikkproduksjon, også til forskningsformål. Andre områder, som for eksempel arbeidsmarkedstiltak, integreringstiltak og reguleringer i arbeidslivet, må jevnlig evalueres og vurderes mht. måloppnåelse og effekt.

Departementet bruker forskningens resultater og forskernes innsikt på flere måter. I et lengre perspektiv er det i hovedsak kunnskapsutviklingen over tid, ikke enkeltresultater fra forskningen, som gir det faglige grunnlaget for utvikling av politikk og tjenester. Departementets ansvar for å legge til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen er omtalt i kap. 3.

¹ Kjernegruppen for *Kunnskap i krise* ble etablert i august 2021 og avslutter sitt arbeid i desember 2024.

2 Sektorpolitiske mål og overordnede kunnskapsbehov

2.1 Sektorens utfordringer og mål

Forskning skal bidra til både å avdekke vesentlige samfunnsutfordringer og utviklingstrekk, og til å bidra til å møte de utfordringer som allerede er kjent.

Det er flere utfordringer og utviklingstrekk globalt og nasjonalt som vil påvirke verdensøkonomien og norsk økonomi framover. Dette er bl.a. omtalt i Perspektivmeldingen og NAVs omverdensanalyse. Dette er forhold som geopolitiske motsetninger og økt vektlegging av hensynet til sikkerhet og beredskap, barrierer og muligheter for videre internasjonalisering og globalisering, omstillinger som følge av digitalisering og teknologiutvikling, en gradvis nedbygging av petroleumsvirksomheten, klimaendringer og omstillingen til et lavutslippssamfunn, en aldrende befolkning og utvikling i migrasjon og innvandring til Norge. Slike forhold vil påvirke arbeidsmarkedet, arbeids- og næringsliv og sosiale forhold.

For Arbeids- og inkluderingsdepartementet er utfordringsbildet særlig knyttet til velferdsstatens bærekraft, omstillinger og strukturendringer i arbeidsmarkedet, usikkerhet om utviklingstrekk som vil forme fremtidens arbeidsliv, pensjon og Eldres yrkesdeltakelse, økte/endrede krav til kompetanse, god integrering av innvandrere og deres barn, tiltak for å inkludere utsatte grupper i arbeidsmarkedet (herunder utsatte unge) og å redusere frafall fra arbeidslivet på grunn av helse.

Det er fastsatt følgende mål for Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområder:

- Et velfungerende arbeidsmarked med god utnyttelse av arbeidskraften
- Et sikkert og seriøst arbeidsliv
- Redusere sykefravær og frafall fra arbeidslivet
- God inkludering av utsatte grupper i arbeidsmarkedet
- God integrering av innvandrere i arbeid og samfunn
- Inntektssikringsordninger som gir økonomisk trygghet og samtidig stimulerer til arbeid
- Gode og forutsigbare pensjoner for dagens og framtidige generasjoner
- Inkludering i samfunnet og gode levekår for de vanskeligst stilte

Forskning og annen kunnskapsutvikling skal bidra til å nå disse målene. Dette ligger til grunn for departementets overordnede kunnskapsbehov.

2.2 Overordnede kunnskapsbehov

Departementets overordnede kunnskapsbehov innebærer behov for forskning og kunnskap om alle departementets ansvarsområder. Dette beskrives i pkt 2.2.1. Samtidig vil departementet ha et særlig fokus på kunnskapsbehov som ser ansvarsområdene i sammenheng, og der politikken samlet sett skal bidra til at en størst mulig del av arbeidsstyrken både kan og vil arbeide, og arbeide lengre. Dette omtales i pkt. 2.2.2.

2.2.1 Kunnskap for bredden i ansvarsområdene

Departementets ansvarsområder er en sentral del av velferdssamfunnet. Grunnleggende systemtrekk ved den norske velferdsmodellen for økonomi, arbeid og velferd beskrives gjerne som:

- Økonomisk styring, ved aktiv finans- og pengepolitikk
- Organisert arbeidsliv, ved regulert arbeidsliv, koordinert lønnsdannelse og partssamarbeid
- Offentlig velferd, ved aktiv arbeidsmarkedspolitikk, økonomisk og sosial trygghet, utdanning og helsetjenester for alle på like vilkår (universelle system)

Departementet er ansvarlig for flere av de virkemidler og reguleringer som inngår i disse grunnleggende systemtrekkene. En bred tilnærming til kunnskapsbehov skal sikre kunnskapsutvikling på følgende områder:

Arbeidsmarked og arbeidsliv

Samfunnsutviklingen har konsekvenser for arbeidsmarked og arbeidsliv og derigjennom for politikk, forvaltning og tjenester. Det er et grunnleggende behov å følge med på hvilke omstillinger og strukturendringer som skjer i arbeidsmarkedet, hvordan arbeidslivet utvikler seg over tid, og å avdekke eventuell markedssvikt eller mistilpasninger som kan kreve endret/ny politikk. Det er behov for kunnskap som fanger opp bredden i utfordringer og i trender og drivere for utvikling. Se nærmere omtale i pkt. 2.2.2.

Arbeidsmiljø, arbeidshelse og sikkerhet

Arbeidsmiljø handler om arbeidet og er knyttet til hvordan man organiserer, planlegger og gjennomfører arbeidet. Et godt arbeidsmiljø og god arbeidshelse er et arbeidsgiveransvar. Departementet har ansvar for forskning og kunnskapsutvikling som skal bidra til å støtte opp under dette ansvaret og legge til rette for at norske virksomheter kan gjøre kunnskapsbaserte prioriteringer knyttet til et systematisk og forebyggende helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Selv om de aller fleste i Norge arbeider under gode og forsvarlige arbeidsforhold, er det behov for at kunnskap om risikoforhold og årsakssammenhenger mellom arbeid og helse over tid oppdateres, både for at virksomhetene skal kunne forebygge helseskader og ivareta arbeidstakere, og for at myndigheter og forvaltning skal kunne ivareta sitt ansvar. Dette gjelder også for forskning og kunnskapsutvikling om sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i arbeidslivet.

Arbeidsretts-, arbeidsmiljø- og arbeidshelseforskningen må også ta nye perspektiver når arbeidslivet endrer seg, herunder utvikle kunnskap om endringer i virksomhetsstrukturer og tilknytningsforhold, og hvordan dette påvirker arbeidsmiljø- og helseforhold.

Integrering

Integreringspolitikken skal bidra til at ulike innvandrergreper inkluderes og deltar i norsk samfunns- og arbeidsliv. Forskning og kunnskapsutvikling skal ivareta bredden i integreringspolitikken og virkemidlene, og det må utvikles kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling og for praksisfeltet. Det må vektlegges å få kunnskap om hva som virker, herunder hva som bidrar til å utvikle likeverdige utdannings- og velferdstjenester til en mangfoldig befolkning. I dette ligger blant annet ansvar for kunnskapsutvikling innenfor områdene bosetting av flyktninger, kvalifisering av innvandrere, tolking i offentlig sektor, statsborgerskap og mangfold i arbeidslivet.

Like sentralt er det å fremskaffe kunnskapsbaserte tiltak som bryter ned barrierer mot deltakelse i arbeids- og samfunnsliv og som fremmer tillit og samhörighet, herunder forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, samt arbeid mot rasisme og diskriminering.

Erfaringer tilsier at kunnskapsbehov kan endre seg raskt gjennom for eksempel akutte kriser der store folkemengder er drevet på flukt. Dette utfordrer den nasjonale responsen når det gjelder mottak, bosetting og integrering av nyankomne flyktninger, og også behovet for raskt å innhente kunnskap om utviklingen mm.

Inntektssikring, økonomisk trygghet og sosial sikkerhet

Folketrygdens formål er bl.a. å gi økonomisk trygghet ved å sikre inntekt, samt bidra til utjevning av inntekt og levekår over livsløpet og mellom grupper og personer. Samtidig skal utformingen av inntektssikringsordningene i størst mulig grad støtte opp under arbeidslinja, herunder å understøtte at personer som mottar ytelsene raskest mulig kommer helt eller delvis tilbake i arbeid. Det må derfor foretas avveininger mellom arbeidsinsentiver vs. fordeling i innretningen av ordningene. Formålet med de sosiale tjenestene er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og aktivt delta i samfunnet. Også her er et viktig formål å understøtte at personer som mottar slike tjenester i størst mulig grad kan bli selvforsørget. Pensjonssystemet skal sikre en god og verdig alderdom til alle, samtidig som befolkningen må ha tillit til at systemet er økonomisk og sosialt bærekraftig over tid. I tillegg skal pensjonssystemet understøtte at flere over tid står lenger i arbeid. Departementet må også ha et godt grunnlag for framtidige evalueringer og vurderinger av behovet for eventuelle endringer i pensjonssystemet.

Det er avgjørende at forskning og kunnskapsutvikling innrettes slik at departementet både kan følge med på hvordan inntektssikringsordninger og tjenester utvikler seg, og om de fungerer etter hensikten slik at formålet med lovgivningen oppnås. Dette gjelder forhold som:

- Utvikling i mottak av helserelaterte ytelser og virkning av endringer i regelverk knyttet til overgang til arbeid og inntektsfordeling. Det inkluderer utvikling i sykefravær, årsaksforhold, utviklingstrekk og endringer i omfang og sammensetning over tid
- Utviklingstrekk i (langtids-)mottak av sosialhjelp, og i hvilken grad regelverk for og praktisering av de sosiale tjenestene bidrar til selvhjulpenhet
- Utvikling i levekår og sosiale forskjeller og forklaringer på hvorfor sosiale problemer oppstår og opprettholdes
- Helheten i pensjonssystemet, og samspillet mellom ulike ordninger som folketrygden, tjenestepensjoner og privat pensjonssparing og skatt
- Bredere effekter av en aldrende befolkning på arbeidsmarkedet, behovet for livslang læring, produktivitet og offentlige finanser

Forvaltningens organisering og gjennomføring

Offentlig sektor skal møte flere samfunnsutfordringer som for eksempel å sikre velferdsstatens finansielle grunnlag, økt hensyn til sikkerhet og beredskap, samt å omstille som følge av digitalisering og teknologiutvikling. Offentlig sektor skal også ivareta rettsikkerhet og personvern overfor brukerne, også i arbeid med omstilling og innovasjon.

Måten den offentlige forvaltningen er organisert på, hvordan den styres, hvordan det samarbeides og hvilken kompetanse som besittes, har betydning for flere av disse forholdene. Viktige hensyn er effektivitet, måloppnåelse og samfunnsøkonomi, kvalitet i tjenester, tilsyn og vedtak, samt rettsikkerhet og brukeres opplevelser. Overordnet er det behov for mer forskning og kunnskap som kan belyse sammenhenger mellom organiseringen av departementets forvaltningsområder og hvordan politikk og ansvar gjennomføres og forvaltes.

Eksempler på behov er:

- Forskning som grunnlag for styring og organisering
- Evaluering av reformer og endringer i forvaltningens rammebetingelser
- Rettsvitenskapelig forskning som grunnlag for rett lovforståelse og praktisering

- Forskning som grunnlag for utvikling av digitale løsninger som er effektive, sikre og gir gode brukeropplevelser
- Effekter av tilsynsmyndighetenes virkemidler
- Hvordan brukere opplever møtet med forvaltningen, tillit og tilgjengelighet til tjenester
- Forskning og forskningsinfrastruktur til støtte for beredskapsplanlegging og håndtering av kriser

Departementet har i strategiperioden 2019–2023 etablert flere langsiktige satsinger og tiltak som skal bidra til å dekke slike behov. Det er behov for en fortsatt innsats på området, og departementet har en ambisjon om å jobbe mer systematisk med å definere kunnskapsbehov knyttet til forvaltningens organisering og gjennomføring.

Den rettsvitenskapelige forskningen gjennom Forskningsrådet er styrket. Dette er en langsiktig satsing i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet. Satsingen skal bidra til forskning som kan gi et godt kunnskapsgrunnlag for forvaltningens arbeid med regelverksutvikling og -praktisering, og for rettspraksis i rettsapparatet. Departementet har også etablert en satsing som gir Arbeids- og velferdsdirektoratet mulighet til å understøtte sitt digitaliseringsarbeid med bidrag fra forskere. Direktoratet skal teste ut ulike tilnærminger og samarbeidsformer med forskere i utviklingen av digitale løsninger.

Et mer konkret tiltak er at STAMI har gjennomført en studie som undersøker effekter av Arbeidstilsynets virkemidler. Studien er den første av sitt slag i Norge og et viktig kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av metoder for tilsyn og veiledning, arbeidsprosesser og prioriteringer.

Når kriser inntreffer, har myndighetene behov for rask tilgang til kunnskap i krisehåndteringen. Dette innebærer at tilgangen til data må være god og at det er systemer for deling av data. Slik infrastruktur er et utviklingsarbeid i oppfølgingen av departementenes kjernegruppe for kunnskap i kriser. Arbeidet skal bidra til at norske myndigheter har mest mulig og raskest mulig pålitelig kunnskap til støtte for beslutninger i fremtidige kriser. Departementet melder inn sine behov og vurderinger i dette oppfølgingsarbeidet.

2.2.2 Et godt kunnskapsgrunnlag for et omstillingsdyktig arbeidsliv med høy sysselsetting

Alle departementets politikk- og ansvarsområder har til felles at de skal bidra til at vi har et godt, trygt og inkluderende arbeidsliv. Dette for at færre skal falle fra, flere skal komme i eller tilbake til arbeid og flere skal arbeide lenger. Det er behov for kunnskap om i hvilken grad og hvordan politikken samlet sett bidrar til dette. Det gjelder blant annet betydningen av arbeidsforhold og arbeidsmiljø, effekter av arbeidsmarkedstiltak, inntektssikringsordninger og pensjoners virkning på yrkesdeltakelse samt integreringspolitikken innretning. Et slikt kunnskapsgrunnlag krever tilnærminger både på samfunnsnivå og virksomhets-/arbeidsplassnivå og et bredt perspektiv på arbeidslivet og virksomhetens adferd. Sentrale kunnskapsbehov er:

Arbeidsmarkedet og arbeidslivets utvikling over tid – strukturendringer, funksjonsmåte og omstilling

For å kunne vurdere behovet for tilpasninger i den samlede politikken, er det behov for innsikt i hvilke omstillinger og strukturendringer som skjer i arbeidsmarkedet og arbeidsliv. Vi må ha god tilgang til kunnskap om arbeidsmarkedets utvikling, om arbeidsgiveres og virksomhetens adferd samt om hvilke faktorer som påvirker arbeidstilbud. Det er behov for å vite hva endringer består i og hva som karakteriserer arbeidslivet. Det er behov for gode beskrivelser og forklaringer som kan si noe om årsaksforhold, og hvordan ulike trender og utviklingstrekk påvirker arbeidsmarkedet og arbeidsdeltakelsen i Norge. Noen viktige elementer i dette er utvikling og endringer i:

- **Arbeidsmarkedets virkemåte mht. fleksibilitet, mobilitet og friksjoner**
- **Inntektsutvikling og lønnsdannelse**
- **Faktorer som påvirker tilbud av og etterspørsel etter arbeidskraft, forholdet mellom jobbkrav og kompetanse samt samlet sysselsetting og sysselsettingsrate**
- **Nærings- og virksomhetsstrukturer, kontrakts- og tilknytningsformer og samarbeidsforhold**

- Arbeidsgiveres adferd mht. ansettelse og kompetansebygging
- Arbeidsmiljø- og helseforhold
- Arbeidsvilkår som tilknytningsform og arbeidstid
- Betydning av kompetanse for arbeidstilbudet og ved omstilling
- Regler og strukturer i arbeidslivet, herunder medvirkning og partssamarbeidets utvikling og betydning
- Betydningen av sosiale og strukturelle forhold for inkludering i arbeid og samfunnsliv

Politikk, tjenester og tiltak for forebygging og arbeidsinkludering

Kunnskapsbasert politikk innebærer bl.a. at eksisterende politikk og tjenester evalueres og justeres, men også at kunnskap fra forsøk og eksperimenter brukes som grunnlag for innovasjon i tjenestene og god effektivitet for både tjenesteleverandør og bruker. Politikk og tjenester som skal bidra til arbeidsinkludering er også avhengig av et arbeidsliv med virksomheter som vil og kan bidra. Det er behov for forskning med tilnærminger på samfunnsnivå, på virksomhetsnivå/arbeidsplassnivå og i de praksisnære arbeids- og velferdstjenestene. Noen viktige elementer i kunnskapsbehovet er:

- Arbeidsmarkedspolitikken og arbeids- og velferdstjenestenes innretning og effekter på arbeidsinkludering/overgang til arbeid, herunder evalueringer av og forsøk med arbeidsmarkedstiltak
- Integreringspolitikken innretning og bidrag til at flere kommer i arbeid
- Effekten av statlige tiltak som stimulerer arbeidsgivere til større bevissthet om etnisk mangfold som ressurs, til økt rekruttering av innvandrere og til bedre bruk av innvandreres kompetanse i arbeidslivet
- Inntektssikringsordningenes insentiver til arbeid og aktivitet
- Strukturer og reguleringer i arbeidslivet – hvordan disse påvirker allokeringen av arbeidskraftsressurser og produktivitet
- Arbeidsplassens betydning for forebygging av helseskader, sykefravær og frafall og for økt inkludering av de som har problemer med å komme i arbeid.

- Utvikling i pensjoneringsadferd og pensjonspolitikken virkninger på økonomisk bærekraft, yrkesdeltakelse og inntektsfordeling
- Utvikling i eldres helse og arbeidsevne, og tiltak som bidrar til at eldre kan stå lenger i arbeid

Det er også behov for forskning som fanger opp sammenhengene med politikk- og tjenesteområder som er rettet mot helse, barn og unge og utdanning. I regjeringens samfunnsoppdrag om inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv er forskning, utvikling og innovasjon sentrale komponenter. Departementet deltar i utviklingen av samfunnsoppdraget.

Betydningen av helse, kompetanse og ferdigheter

Norge har mange personer på helserelaterte ytelser, høyt sykefravær og tidlig frafall i deler av arbeidslivet. Årsaksforholdene til frafall og manglende arbeidsinkludering er sammensatte, men kan være relatert til arbeidsforhold, helse og til kompetanse/kvalifikasjoner. Departementet har høy oppmerksomhet på kunnskap om forholdet mellom arbeid og helse, med flere formål og perspektiver.

Departementets strategi er at innsatser for forskning og kunnskapsutvikling på arbeid- og helseområdet ses i sammenheng og på tvers av strukturer og sektorer. Bidrag til dette er etablert samarbeid mellom Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet og de regionale helseforetakene, samt samarbeid mellom STAMI, Arbeidstilsynet og helsemyndighetene (Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet). Det er også etablert samarbeid mellom ulike underliggende virksomheter om arbeid og helse mv., jf. pkt. 4.7.

Utfordringene framover tilsier at det blir økte og/eller endrede krav til kompetanse og ferdigheter i arbeidslivet. Dette vil få betydning for innretning av strategier, virkemidler og tiltak for økt arbeidsinkludering. Vi må ha mer forskning om sammenhenger mellom arbeid og kompetanse/kvalifikasjoner, både som et selvstendig kunnskapsområde, og som et relevant perspektiv i forskningen knyttet til inntektssikringsordninger og aktivitet/arbeid, sosiale tjenester og levekår, arbeidsmarkedstiltak, arbeidsmiljø

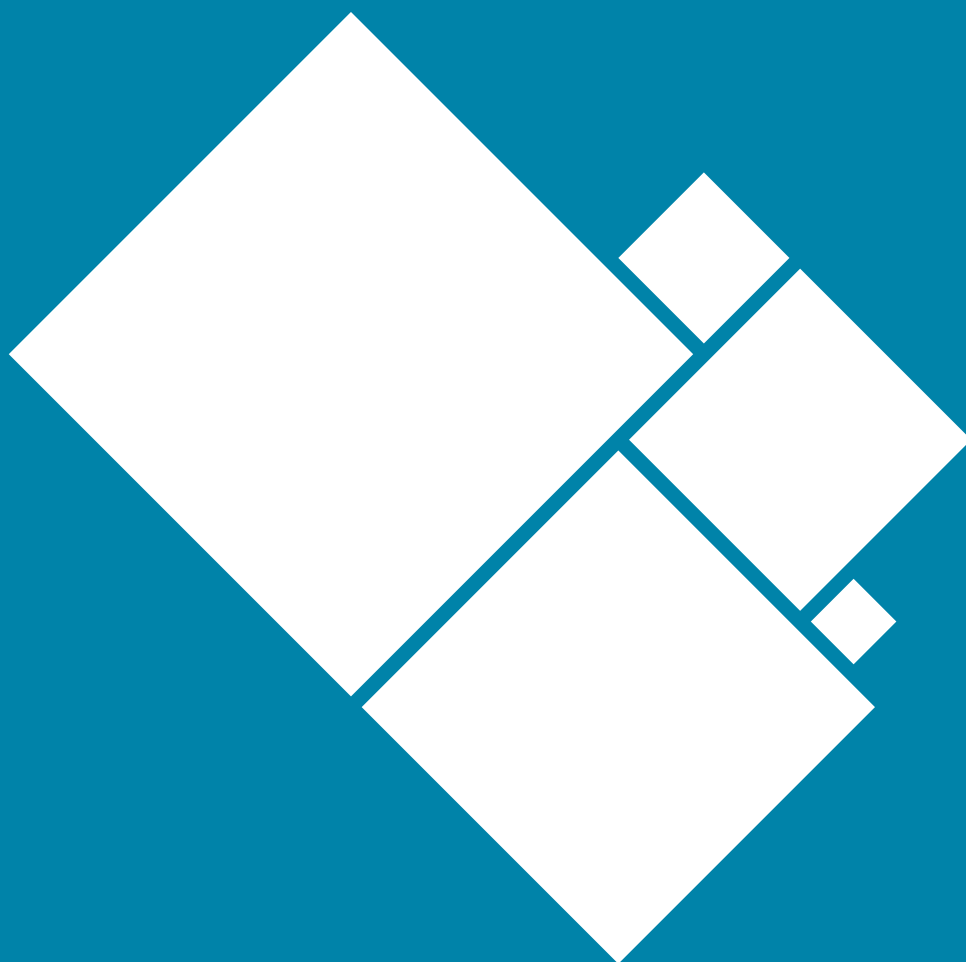
samt arbeidsgiveres adferd. Departementet har en ambisjon om å utvikle et strategisk samarbeid med utdanningsmyndighetene om forskning på forholdet mellom arbeid og utdanning/kompetanse.

Det er også behov for mer kunnskap om sammenhenger mellom manglende kompetanse/ferdigheter og helse. Kompetanse- og ferdighetsperspektivet bør særlig supplere helseperspektivet i forskning om årsaker til frafall og muligheter for arbeidsinkludering av utsatte grupper som ungdom og innvandrere, samt til forskning om arbeidsgiveres insentiver og adferd for å beholde og rekruttere.

Noen viktige perspektiver og elementer i kunnskapsbehovet er:

- Arbeidsliv og virksomheter som forebyggings- og inkluderingsarena – arbeid som helsefremmende faktor
- Hvordan arbeidsliv og virksomheter kan forebygge uhelse og frafall – helse og kompetanse som arbeidsmiljøfaktorer
- Betydningen av kompetanse og ferdigheter for arbeidsinkludering
- Sammenhenger og årsaksforhold mellom arbeid, manglende kompetanse/ferdigheter og helse

3 Relevans og kvalitet i kunnskapsgrunnlaget

Et godt kunnskapsgrunnlag innebærer at kunnskapsutviklingen skal være relevant for sektorenes utfordringer, mål og kunnskapsbehov. Det forskningsbaserte kunnskapsgrunnlaget må også være av god vitenskapelig kvalitet. Dette styrker nytteverdien for de som skal bruke forskningens resultater, og er en forutsetning for at forskere skal kunne anvende resultater i videre forskning. Sektorprinsippet gir departementene ansvar for å legge til rette for vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen.

Konkurransen om forskningsmidler er viktig for å oppnå best mulig kvalitet. Forskningsrådet har systemer for vurdering av vitenskapelig kvalitet og relevans i prosjektsøknader mm. STAMI har systemer for å ivareta kvalitet og relevans i sin forskning gjennom at de blant annet fagfellevalueres i forbindelse med publisering i vitenskapelige tidsskrifter. De inngår også i Forskningsrådets fagevalueringer.

For FoU-anskaffelser i regi av departementet og underliggende etater, er hovedregelen at FoU-oppdrag skal konkurransenutsettes. Bruk av statens standardavtale for forsknings- og utredningsoppdrag ivaretar også prinsippene om akademisk frihet, uavhengig forskning og publisering av resultater. I anskaffelsesprosessene vurderes relevans og kvalitet i konkurransegrunnlag, utvelgelse av leverandør, og i vurderingen av oppdragstakers leveranser. Rapporter fra oppdragsforskning gjennomgår ofte en kvalitetssikringsprosess før publisering, men denne prosessen skiller seg fra standardene for fagfellevurdering. Slik forskningslitteratur gir likevel forvaltningen viktig kunnskap om forhåndsdefinerte problemstillinger og spørsmål som er relevante for planlagte utviklingsprosesser og for evaluering av virkemidler og tiltak.

Departementet har også behov for innsikt i forskningens kvalitet og relevans på aggregert nivå. Det gjelder også forskningens omfang på ulike områder. Departementet erfarer at det på noen områder er relativt lite forskning. En sektoranalyse utarbeidet av Forskningsrådet gir et overordnet bilde av omfang og kvalitet på forskning finansiert av Forskningsrådet på områdene arbeidsmiljø og arbeidshelse, arbeidsmarked og arbeidsliv, integrering, pensjon samt arbeids- og velferdstjenestene. Det er gjennomgå-

ende høy vitenskapelig kvalitet og relevans på de prosjektsøknader som innvilges. Overordnet sett er det også bra omfang på de ulike områdene. Dette er i tråd med departementets strategi og prioriteringer de siste årene. På enkelte områder er det imidlertid grunnlag for å se nærmere på om forskningsdekningen er på et tilstrekkelig nivå, og det tverrfaglige og tverrsektorielle perspektivet kan med fordel styrkes. Departementet følger opp analysen i dialogen med Forskningsrådet.

Forskningsrådet har også i samarbeid med departementet anskaffet to forenklede kunnskapsoversikter på områdene arbeidsmiljø og arbeidshelse samt arbeids- og velferdstjenestene². Oversiktene beskriver, systematiserer og analyserer forskningen i Norge etter blant annet omfang og utvikling, tematikk, forskningsmiljøer, fagområder, publisering, metodetilnærminger og forskningssamarbeid. Forskningen på begge disse områdene er omfattende med økende vitenskapelig litteratur. Oversiktene peker også på forskningstemaer med relativt lav forskningsdekning. Dette er temaer som organisering og styring av arbeids- og velferdstjenestene, studier om forvaltning, lovverk, reguleringer og tilsyn, samt studier av arbeidsgivere og virksomheters betydning for frafall fra arbeidslivet. Departementet følger opp funnene i framtidige vurderinger av kunnskapsbehov i dialogen med Forskningsrådet, STAMI, Arbeids- og velferdsdirektoratet og i egne FoU-anskaffelser.

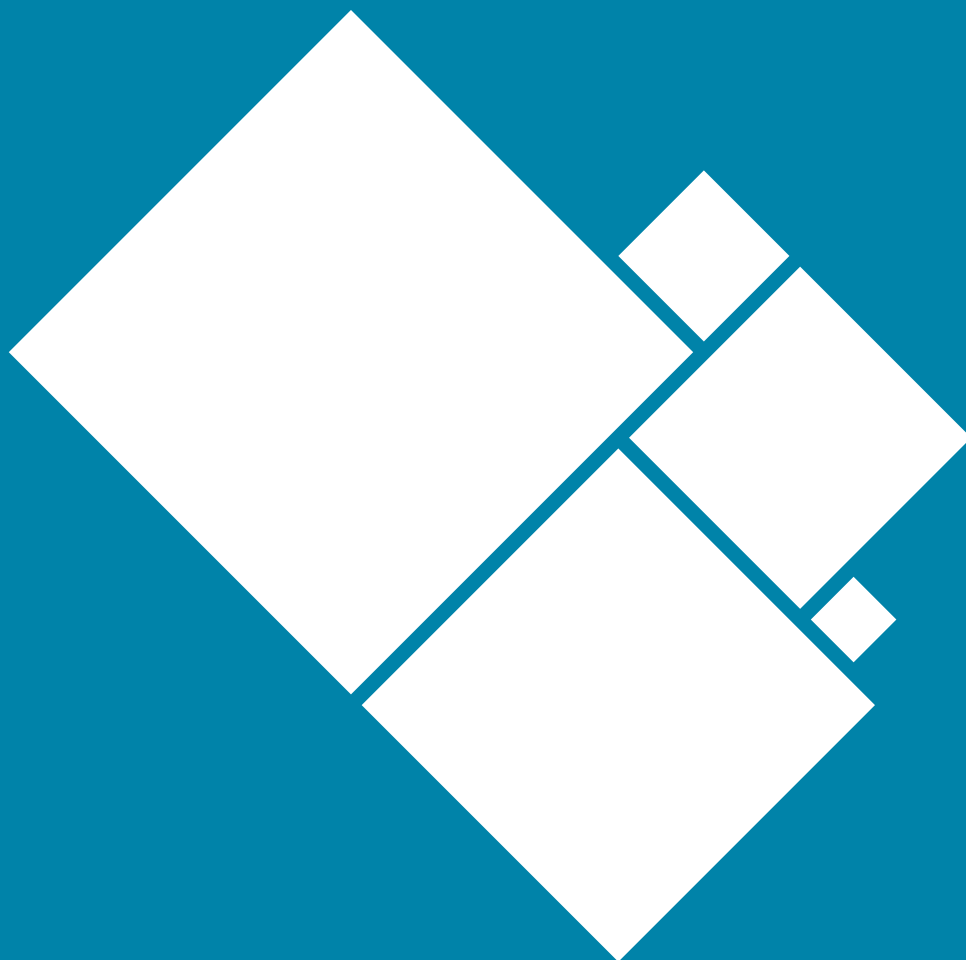
Deler av den forskningen som er relevant som input til utvikling av tjenester m.m. gjennomføres med forskningsmetoder som er krevende, og med utfordringer knyttet til blant annet datagrunnlag, juridiske problemstillinger, etiske hensyn, men også utfordringer politisk sett. Forskningsbaserte forsøk og eksperimenter gjennom randomiserte studier og kvasiexperimentelle studier er et eksempel på dette. I den sammenheng mottok departementenes kjernegruppe for kunnskap i kriser rapporter fra to ekspertgrupper som peker på et behov for klarere rammer for å teste ut tiltak før de eventuelt skaleres opp. Arbeids- og inkluderingsdepartementet deltar i arbeidet med oppfølging av forslagene.

2 AFI-RAPPORT 2023:18 og AFI-RAPPORT 2023:19

Ulike former for oversikter, sammenstillinger og oppsummeringer av kunnskap gir innsikt i hva det er forsket på, og hva som er resultater av forskningen. Departementets ambisjon er å jobbe systematisk med å definere behov for slike oversikter, sammenstillinger og oppsummeringer. Dette skal gi grunnlag for å vurdere hva vi har behov for mer kunnskap om, og hvordan resultater fra forskningen kan brukes. Et eksempel er en sammenstilling og oppsummering av kunnskap på området arbeidsavklaringspenger utført av OsloMet i 2023/24.

I denne sammenhengen er også områdegjennomgang relevant. Selv om disse i utgangspunktet ikke er innrettet for å avdekke om det er mye eller lite forskning på et område gir de likevel innsikt i resultater fra forskning på det aktuelle området, og også eventuelle kunnskapshull. Et eksempel er områdegjennomgangen av arbeidsmarkedstiltak som ble gjennomført i 2023 og en områdegjennomgang av de helserelaterte ytelsene planlagt ferdigstilt i juni 2025.

4 Bruk av virkemidler og aktører til forskning og kunnskapsutvikling

Departementet ivaretar sektoransvaret for forskning og kunnskapsutvikling gjennom de virkemidler/aktører som omtales nedenfor. Disse har ulike formål, egenskaper og fortrinn. Departementet tilstreber at kunnskapsbehov dekkes i henhold til de formål og egenskaper de ulike aktørene har, enkeltvis og i sammenheng.

4.1 Norges forskningsråd

Forskningsrådet er regjeringens og departementenes forskningspolitiske rådgiver og iverksetter/administrator av forskningspolitikken og tildelinger fra departementene. Regjeringen har satt fem mål for Forskningsrådet som alle er strategisk viktig for departementet. Disse er:

- Økt vitenskapelig kvalitet
- Økt verdiskaping i næringslivet
- Møte store samfunnsutfordringer
- Velfungerende forskningssystem
- God rådgivning

Kunnskapsdepartementet er etatsstyrer av Forskningsrådet. Departementene styrer gjennom sine tildelinger i tråd med et felles styringssystem som vektlegger at Forskningsrådet skal styres på et overordnet og strategisk nivå.

For departementet er de viktigste egenskapene til Forskningsrådet at det er langsiktighet i kunnskapsutviklingen, de har bred virkemiddelportefølje og gode systemer for kvalitetssikring samt koordinering med andre departementers tildelinger. Store prosjekter med omfattende bruk av data bidrar også til kompetanseutvikling i FoU-miljøene og muligheter for internasjonal komparativ forskning. Forskningsrådets ansvar i det europeiske forskningssamarbeidet bidrar også til dette.

Departementets tildelinger til Forskningsrådet skal først og fremst:

- Bidra til å bygge forskningsmiljøer med relevant kompetanse for vår sektor og våre forvaltningsområder
- Bidra med kunnskapsutvikling for sektoren i sin bredde, med utgangspunkt i sektorens utfordringer og mål, og til nytte for politikkutvikling, forvaltning og tjenester
- Bidra til forskningsmessig merverdi med høy vitenskapelig kvalitet i forskning og metodeutvikling
- Fremme samordning og kunnskapsutvikling på tvers av sektorer

Tildelingen til Forskningsrådet skal bidra til å dekke store deler av de langsiktige kunnskapsbehovene omtalt i kap. 2. Det er i strategiperioden spesielt viktig at Forskningsrådet utnytter sine virkemidler og egenskaper til å:

- Lage strategier for, og iverksette langsiktig utvikling av et godt kunnskapsgrunnlag for sosialt og økonomisk bærekraftige velferdsordninger, samt et omstillingsdyktig arbeidsliv med høy sysselsetting
- Opprettholde kapasitet og kompetanse i forskningsmiljøene der denne er god, samt analysere og bygge opp strategisk viktige områder og tema med lavere forskningsdekning
- Særlig bidra til samfunnsøkonomisk kvantitativ forskning som utnytter registerdata
- Bidra til samarbeid mellom forskningen, forvaltningen og utdanningene
- Bidra til at forskningsbasert kunnskap sammenstilles og spres

4.2 Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI)

Departementets ansvar for forskning og kompetanseoppbygging på arbeidsmiljø- og arbeidshelsefeltet er preget av komplekse sammenhenger som krever langsiktig forskningsinnsats og overvåking av risikofaktorer. Kunnskapsutvikling på arbeidsmiljø- og arbeidshelsefeltet har også særlige behov i hensynet til partsnøytralitet og tillit til kunnskap og forskningsresultater hos virksomhetene og partene i arbeidslivet. STAMI er det nasjonale forskningsinstituttet for arbeidsmiljø og arbeidshelse og skal:

- Skape kunnskap om arbeidsmiljøforhold av betydning for helse og sysselsetting, med fokus på virkninger som kan bidra til å fremme gode arbeidsmiljøforhold og forebygge arbeidsrelaterte skader, sykdom og frafall
- Prioritere utvikling av kunnskap om kjemiske/biologiske, psykososiale/organisatoriske og fysiske arbeidsmiljøeksponeringer
- Kartlegge arbeidsmiljø- og helseforhold, vurdere risiko og bidra til forebyggende tiltak
- Overvåke norsk arbeidsliv gjennom å utvikle og følge kvalitetssikrede arbeidsmiljøindikatorer, med formål å sikre et felles kvalitetssikret kunnskapsgrunnlag for arbeidsmiljømyndighetenes og arbeidslivets parters prioriteringer på området
- Gjøre kunnskap om sammenhenger mellom arbeid, helse og sykdom bedre kjent og tilgjengelig
- Bidra med forskningsresultater til den internasjonale forskningsfronten basert på studier fra norsk arbeidsliv, og hente kvalitetssikret kunnskap hjem av betydning for norsk arbeidsliv

Instituttets faglige profil er primært forebygging av eksponeringer og arbeidsrelaterte helseskader, sykefravær og frafall i arbeidsmiljøet, forankret i bred helsefaglig og medisinsk basiskompetanse. Grunnlaget for STAMIs aktivitet er å bidra til at arbeidslivet har et kunnskapsgrunnlag for å ivareta sitt ansvar for:

- Å forebygge ulykker og helseskader
- Et godt arbeidsmiljø som bidrar til helsefremmende og produktive arbeidsplasser

STAMI skal være en nasjonal aktør med faglig tyngde som har evne til å:

- Formidle ny og strategisk viktig kunnskap til bruk for arbeidslivets aktører og myndighetene
- Formidle kunnskap om årsaker og virkninger, samt tiltak og implementering

STAMI er også kunnskapsleverandør til Arbeidstilsynet og øvrige tilsynsetater på arbeidsmiljøområdet, og skal også kunne bidra inn mot Arbeids- og velferdsdirektoratets virksomhet på relevante områder.

Kunnskapsutvikling knyttet til arbeidsmiljø og arbeidshelse er også relevant i Forskningsrådets utlysninger. STAMI konkurrerer her på lik linje med andre forskningsmiljøer.

4.3 Arbeids- og velferdsdirektoratet

Arbeids- og velferdsforvaltningen består av den statlige Arbeids- og velferdsetaten og de delene av kommunenes tjenester som inngår i NAV-kontorene. Arbeids- og velferdsdirektoratet leder Arbeids- og velferdsetaten og er fagdirektorat for etaten og for de kommunale tjenestene.

Arbeids- og velferdsforvaltningen gjennomfører store deler av arbeidsmarkeds- og velferdspolitikken gjennom ytelser og tjenester til hele befolkningen. Arbeids- og velferdsdirektoratet har et selvstendig ansvar for å fremskaffe og formidle forskning og kunnskap som er relevant for politikkutvikling, tjenesteutvikling og egen praksis.

Direktoratet skal gjennom sin rolle som rådgiver og faglig premissleverandør for departementet arbeide for at egen virksomhet er kunnskapsbasert. Direktoratet har et hovedansvar for evaluering av virkemidler, tjenester og tiltak på arbeids- og velferdsforvaltningens områder. Dette innebærer blant annet kjøp av forskning i markedet og bruk av direktoratets egne utrednings- og analysekompetanse. Direktoratet er offisiell statistikkprodusent og skal sikre utarbeiding og utvikling av relevant statistikk i tråd med dette ansvaret.

Direktoratets kunnskapsfunksjon skal særlig bidra til forskning for politikkutforming og forvaltning. Direktoratet har sammen med etaten ellers særlige fortrinn ved at de har kompetanse om innholdet i tjenester og nærhet til praksisfeltet og brukerne. Dette gjelder også for de kommunale sosiale tjenestene i Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV). I den sammenheng kan direktoratet legge til rette for NAV som arena og laboratorium for forskning, herunder forsøk og evalueringer. Mye av kunnskapsutviklingen skjer på kort og mellomlang sikt, men også gjennom mer langsiktige planer og strategiske satsingsområder.

Direktoratets kunnskapsfunksjon er et viktig bidrag til et sterkt fokus på et framtidig godt kunnskapsgrunnlag for et omstillingsdyktig arbeidsliv med høy sysselsetting. Dette gjelder spesielt kunnskap om måloppnåelse i tjenestene og arbeidsmarkeds tiltakenes innretning og effekter på overgang til arbeid. Som virkemiddel for å realisere strategiske kunnskapsbehov legger departementet vekt på at direktoratet skal:

- Styrke relevansen i forskningen gjennom samarbeid og kompetanseoverføring til akademia/FoU-miljø om innhold og behov i tjenestene
- Etablere kunnskapsgrunnlag for å effektivisere tjenester og tiltak, herunder ved digitalisering og bruk av ny teknologi
- Initiere kunnskapsoppsummeringer på strategisk viktige områder
- Styrke datagrunnlaget og gjøre det tilgjengelig for forskning
- Utnytte de mulighetene Forskningsrådet gir til å samarbeide med forskere og benytte etaten og forvaltningen til forskningsbaserte evalueringer og forsøk med tjenester og tiltak for arbeidsinkludering
- Utnytte mulighetene som ligger i EUs forskningsprogram for forskning og innovasjon mht. å samarbeide med forskningsmiljøene om søknader

Arbeids- og velferdsdirektoratets strategier for kunnskapsfunksjonen utvikles i dialog med departementet.

4.4 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

IMDi er et fagdirektorat og nasjonalt kompetansesenter med ansvar for integreringsfeltet. Direktoratet skal iverksette regjeringens integreringspolitikk, og er ansvarlig for kunnskapsutvikling på feltet i samarbeid med departementet.

Direktoratet har et selvstendig ansvar for å fremskaffe forskning og kunnskap som skal bidra til forvaltningens tjenesteutvikling, og skal arbeide for at egen virksomhet er kunnskapsbasert. Gjennom kompetansehevende og andre tilretteleggende tiltak skal IMDi bidra til at kunnskap er tilgjengelig og kan bli tatt i bruk på alle nivåer i integreringsarbeidet.

Direktoratet skal gi faglig bistand i form av utredninger, analyser og statistikk som kan belyse status og utvikling innenfor etatens ansvarsområder, som departementet har behov for i politikk- og tjenesteutvikling. Dette innebærer blant annet kjøp av forskning i markedet, bruk av direktoratets egen utrednings-, analyse- og statistikkkompetanse, og formidling av kunnskap. IMDi er også produsent av offisiell statistikk og skal sikre produksjon, kvalitetssikring og utvikling av statistikk i tråd med dette ansvaret.

IMDi skal understøtte departementets pådriverrolle på integreringsfeltet. Denne pådriverrollen gjelder også for FoU. IMDi skal jobbe for at også andre direktorater ivaretar integreringsperspektivet i sin FoU-aktivitet der det er relevant.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets kunnskapsfunksjonen utvikles i dialog med departementet.

4.5 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)

På integreringsfeltet har departementet faglig styring av det pedagogiske arbeidet med opplæring i norsk og samfunnskunnskap i HK-dir og arbeid mot negativ sosial kontroll som ligger i Bufdir. Direktoratene skal bidra til kunnskapsbasert politikk- og tjenesteutvikling på disse områdene i samarbeid med departementet.

4.6 Departementets egne anskaffelser

Departementets egne anskaffelser av forskning og utredningsvirksomhet har som formål å bidra til at departementet har gode kunnskapsgrunnlag på kortere og mellomlang sikt. Utgangspunktet er ofte pågående eller kommende utviklingsprosesser samt dagsaktuelle problemstillinger som krever at departementet presiserer sine kunnskapsbehov. Slike anskaffelser konkurranseutsettes iht. regelverket om offentlige anskaffelser og skjer ofte i sammenheng med meldingsarbeid, lovarbeid, evalueringer, utvalgsarbeid og ekspertgrupper. Dette inkluderer også kunnskapsinnhenting i samarbeid med andre departementer, og med partene i arbeidslivet.

Departementet anskaffer også forskning og annen kunnskap gjennom flerårige samarbeids- og forskningsavtaler med ett eller flere forskningsmiljøer. Slike avtaler bygger kompetanse og kapasitet i forskningsmiljøene, samtidig som det drives relevant forskning. Dette er et selvstendig og hensiktsmessig supplement til forskning og kapasitetsbygging i regi av Forskningsrådet. Slike forskningsavtaler er særlig hensiktsmessige der departementet har behov for at særskilte områder studeres og analyseres løpende i en periode. Departementet vurderer jevnlig behovet for slike samarbeids- og forskningsavtaler i forbindelse med planlegging av egne FoU-anskaffelser.

Departementet innhenter også løpende statistikk og analyser for å belyse status, utviklingstrekk og utfordringer. Departementet har flere samarbeidsavtaler/rammeavtaler med og oppdrag i Statistisk sentralbyrå (SSB) for utvikling av statistikk, indikatorer og forløpsdata. Dette er viktig for departementets egne analyser, men også til forskningsformål.

4.7 Samarbeid og synergier

Departementet vil fortsatt utnytte potensiale for synergier som ligger i samarbeid og arbeidsdeling mellom virkemidlene/aktørene beskrevet ovenfor. Dette med utgangspunkt i de formål, egenskaper og fortrinn disse har.

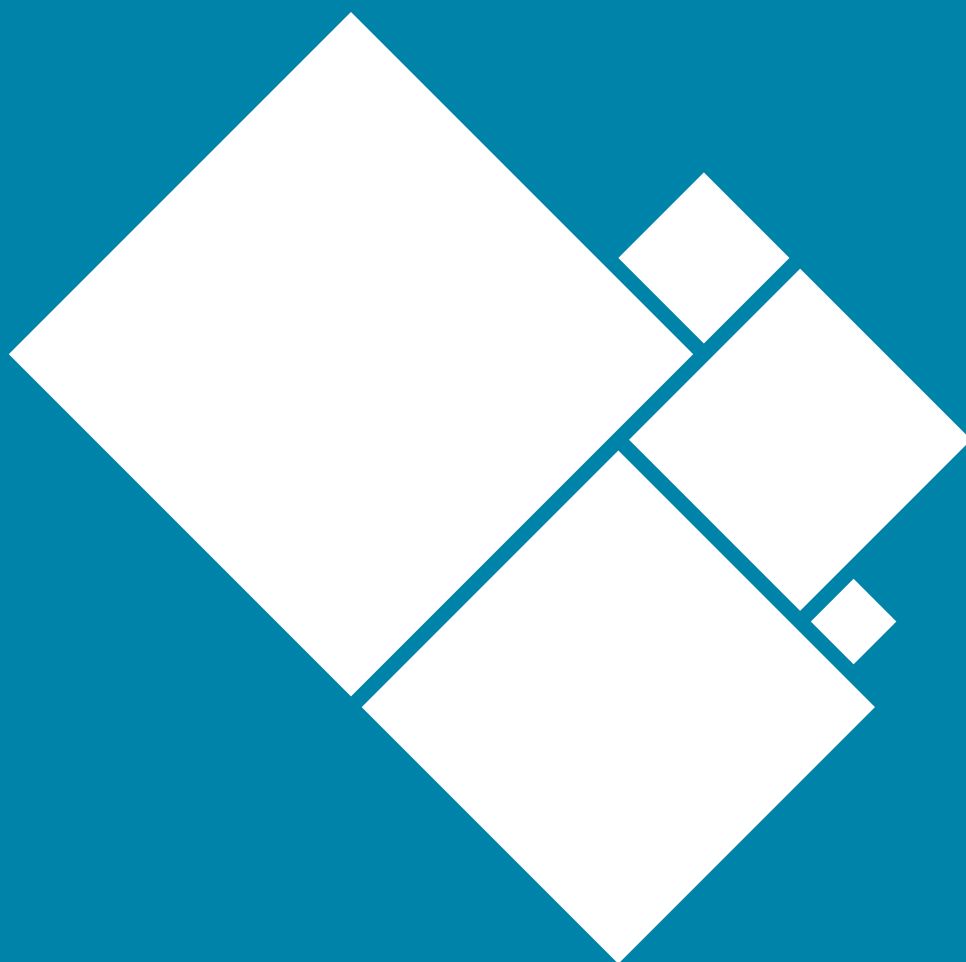
Arbeids- og velferdsdirektoratets sektorkompetanse generelt, og kompetanse på innholdet i tjenestene spesielt, skal tilføres forskerne. Dette skjer gjennom direktoratets strategiske samarbeid med universiteter og høyskoler, og ved at direktoratet deltar som partner med forskningsinstitusjoner i prosjektsøknader til Forskningsrådet. Dette støtter opp under departementets forventinger til Forskningsrådets resultater med hensyn til å fremme relevans i forskningen og bidra til UH-sektorens utvikling av utdanningene.

STAMIs kompetanse benyttes også på relevante områder av Arbeids- og velferdsdirektoratets virksomhet, og motsatt. Det er etablert et samarbeid mellom STAMI og Arbeids- og velferdsdirektoratet i organisering og forvaltning av kunnskapsutviklingsmidlene i IA-avtalen. Med bakgrunn i dette har STAMI og direktoratet signert en samarbeidsavtale for å sikre et mer sømløst samarbeid mellom etatene.

Gjennom IA-avtalen har også Arbeidstilsynet, STAMI, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Havindustri-tilsynet etablert et kunnskapssamarbeid i Arbeidsmiljø-satsingen. Arbeidsmiljø-satsingen omhandler målrettet bransje- og arbeidsplassrettet kunnskapsutvikling, formidling og veivisning i forebyggende arbeidsmiljøarbeid. Arbeidet skal bidra til at flere virksomheter jobber systematisk, kunnskapsbasert og forebyggende med arbeidsmiljøarbeid.

IMDi har fått i oppdrag å etablere et systematisk samarbeid om FoU, analyse og statistikk med Arbeids- og velferdsdirektoratet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Samarbeid med andre relevante direktorater og etater skal også vurderes.

5 Samarbeid med andre departementer og internasjonalt forskningssamarbeid

5.1 Samarbeid med andre departementer

Departementets ansvarsområder har sammenheng med andre departementers ansvarsområder. For å løse tverrsektorielle samfunnsutfordringer er det også behov for forskning og kunnskapsutvikling som er tverrsektoriell. Departementets behov for samarbeid med andre departementer om forskning gjelder særlig på områder som utdanning og kompetanse, barn og unge, helse, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet samt innvandring, men også på tverrsektorielle områder som rettsvitenskap, samfunnsøkonomi og utvikling av kunnskapssystemet i Norge. I strategiperioden vil samarbeid om kunnskapsutvikling og forskning i hovedsak foregå ved:

- Deltakelse i Departementenes forskningsutvalg (DFU) i regi av Kunnskapsdepartementets koordineringsfunksjon
- Samarbeid om oppfølging av prioriteringene i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032*
- Samfinansiering av satsinger og tverrsektoriell forskning i Forskningsrådet
- Samarbeid om regjeringens *Handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet* og kunnskapsutvikling på området
- Samarbeid i departementenes kjernegrupper *Kunnskap i kriser*³ samt *Utsatte barn og unge*
- Samarbeid om analyse og formidling av forskningsbehov i arbeid med meldinger til Stortinget og offentlige utredninger, herunder oppfølging av disse
- Samarbeid med enkeltdepartementer på særskilte områder gjennom gjensidige orienteringer om kunnskapsbehov, felles FoU-anskaffelser samt statistikk-, analyse- og modellavtaler med SSB
- Utøvelse av departementets pådriverrolle på integreringsfeltet

Departementet vurderer løpende behovet for strategisk samarbeid med andre departementer i forbindelse med utvikling av faglige strategier, handlingsplaner og andre utviklingsprosesser.

5.2 Internasjonalt forskningssamarbeid

Oppfølging av internasjonalt forskningssamarbeid skjer på flere internasjonale arenaer, bilateralt og gjennom Forskningsrådet. Departementets engasjement i internasjonalt forskningssamarbeid er viktig både ut fra ansvaret for å følge opp regjeringens politikk for internasjonalt forskningssamarbeid, utvikling av felleseuropeiske kunnskapsgrunnlag for å møte store samfunnsutfordringer, og også ut fra departementets behov for komparative analyser av politikk og virkemidler. Slikt samarbeid skal øke kvaliteten i norsk forskning og gi flere fremragende og innovative miljøer. Departementets viktigste internasjonale arenaer for forskningssamarbeid er:

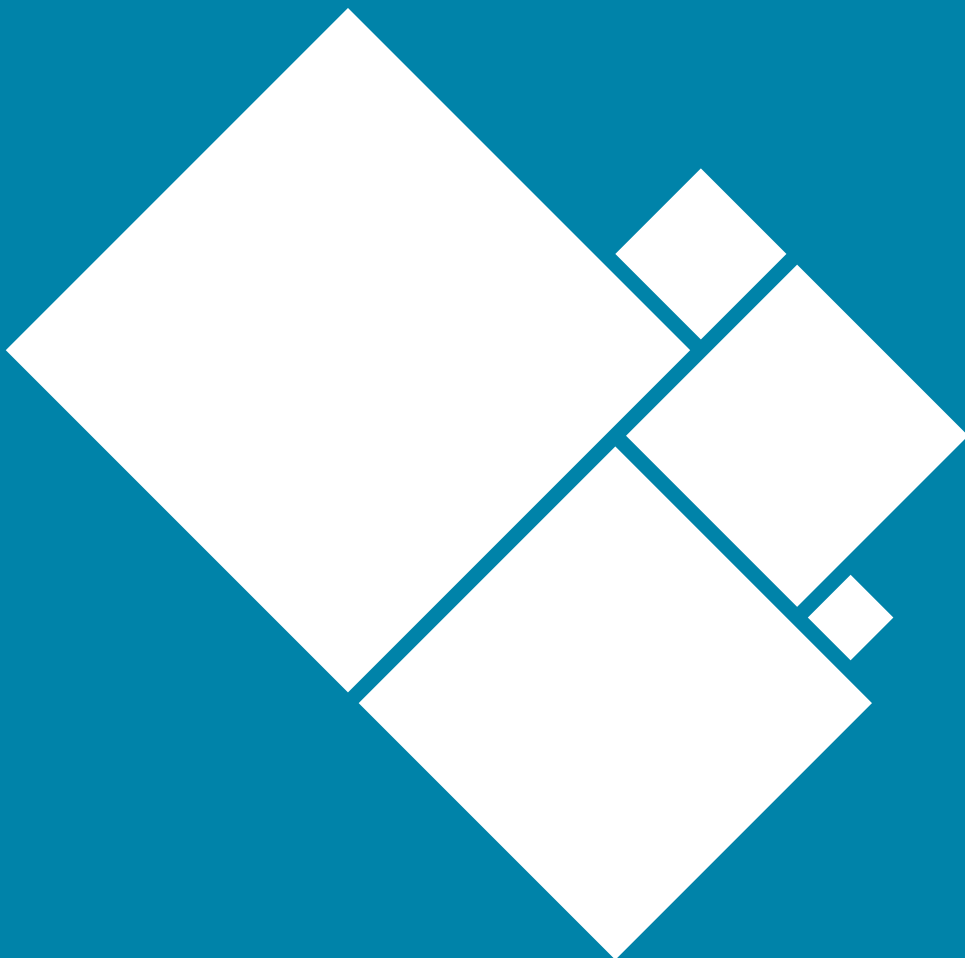
- Det europeiske forskningsområdet (ERA) og EUs rammeprogram for forskning og innovasjon
- Nordisk ministerråd og NordForsk
- OECD – Samarbeid om komparative analyser, landrapporter og forskningsformidling
- Eurofound – The European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Et tre-parts EU-organ med formål å produsere kunnskap som kan bidra til utvikling av arbeidslivs- og velferdspolitikken i Europa
- EU-OSHA – Det europeiske samarbeidsorganet for arbeidsmiljø og sikkerhet

Når det gjelder det konkrete forskningssamarbeidet i regi av EU, spiller Forskningsrådet en viktig rolle. Forskningsrådet gir råd til departementene, ivaretar infrastruktur, mobiliserer norske forskere til å delta i utlysninger og stiller krav til internasjonalt samarbeid i egne utlysninger. Forskningsrådet bidrar også til at det er et godt samspill mellom nasjonale og europeiske konkurransearenaer, og finansierer felleseuropeiske initiativ som departementet og regjeringen har forpliktet seg til. Forskningsrådet kan også ha en rolle i oppfølgingen av konkrete ERA-tiltak som har høy relevans for departementet.

3 Kjernegruppen for *Kunnskap i kriser* ble etablert i august 2021 og avslutter sitt arbeid i desember 2024.

Forskningsrådet bidrar også med midler fra departementet til nordiske fellesutlysninger i regi av NordForsk. NordForsk er en organisasjon under Nordisk ministerråd som finansierer og tilrettelegger for nordisk samarbeid innen forskning og forskningsinfrastruktur. Forskning finansieres innenfor nasjonalt prioriterte temaer.

6 Oppsummering

Det overordnede formålet med strategien er å synliggjøre hvordan departementet i strategiperioden vil ivareta sektoransvaret for forskning og strategiske kunnskapsbehov. Integreringsområdet er innlemmet som et nytt ansvarsområde i strategien. Dette er et tverrgående politikkområde som også innebærer en pådriverrolle overfor andre departementer slik at de ivaretar integreringsperspektivet i forskning. Forskning er et virkemiddel som skal bidra til et godt faglig grunnlag for utvikling av departementets ansvarsområder og for gjennomføring av politikken, men også bidra til en oppløst offentlig debatt.

Departementets overordnede kunnskapsbehov innebærer behov for forskning og kunnskap som dekker alle departementets ansvarsområder. Kunnskapsbehovene er knyttet til følgende områder:

- [Arbeidsmarked og arbeidsliv](#)
- [Arbeidsmiljø, arbeidshelse og sikkerhet](#)
- [Integrering](#)
- [Inntektssikring, økonomisk trygghet og sosial sikkerhet](#)
- [Forvaltningens organisering og gjennomføring](#)

Samtidig må departementet ha et godt kunnskapsgrunnlag for å se ansvarsområdene i sammenheng der politikken samlet sett skal bidra til at en størst mulig del av arbeidsstyrken både kan og vil arbeide, og arbeide lengre. Kunnskapsbehovene er særlig knyttet til:

- [Arbeidsmarkedet og arbeidslivets utvikling over tid – strukturendringer, funksjonsmåte og omstilling](#)
- [Politikk, tjenester og tiltak for forebygging og arbeidsinkludering](#)
- [Betydningen av helse, kompetanse og ferdigheter](#)

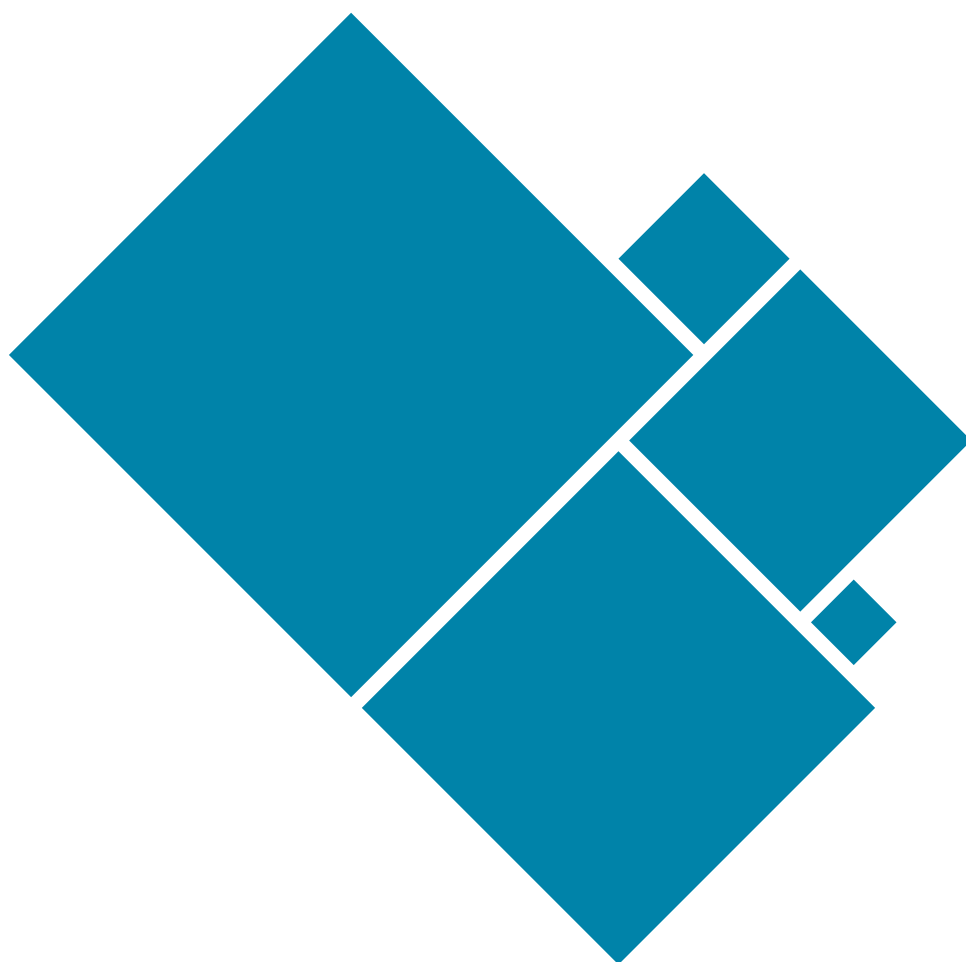
Det er også slik at departementets ansvarsområder har sammenhenger med andre departementers ansvarsområder. Flere samfunnsutfordringer som skal løses er tverrsektorielle. Dette krever samarbeid mellom departementene, og også investering i tverrsektoriell og sektorovergripende forskning og kunnskapsutvikling. Dette gjelder for eksempel forskning som kan fange opp sammenhenger mellom politikk- og tjenesteområder som er rettet mot barn og unge, og som kan bidra til å forebygge at unge står utenfor arbeidslivet.

Strategien skal forvaltes av departementet og realiseres gjennom de årlige budsjettprosessene, i dialogen med Forskningsrådet, gjennom planlegging av egne FoU-anskaffelser, gjennom etatsstyring av underliggende virksomheter og når kunnskap og forskning erverves på andre måter. Departementet viderefører noen av ambisjonene i FoU-strategien 2019–2023, herunder den brede innsatsen beskrevet i pkt 2.2.2. For perioden 2024–2028 er det også etablert noen viktige nye ambisjoner:

- [Utarbeide et strategisk grunnlag for utvikling av statistikk, registerdata/mikrodata og andre data, herunder til forskningsformål. Dette skal bidra til en mer helhetlig kunnskapsstrategi og kunnskapsgrunnlag for departementets sektoransvar.](#)
- [Jobbe mer systematisk med å definere og iverksette kunnskapsbehov knyttet til området *Forvaltningens organisering og gjennomføring*, og videreføre satsinger, tiltak og prosesser som er etablert knyttet blant annet til rettsvitenskap, digitalisering av tjenester samt kunnskapssystem for håndtering av kriser.](#)
- [Når det gjelder *Betydningen av helse, kompetanse og ferdigheter* skal det fortsatt være høy oppmerksomhet på kunnskap om forholdet mellom arbeid](#)

og helse og at ulike innsatser for forskning og kunnskapsutvikling på arbeid- og helseområdet ses i sammenheng og på tvers av strukturer og sektorer. Det er også en ambisjon å utvikle et mer strategisk samarbeid med utdanningsmyndighetene om forskning på forholdet mellom arbeid og utdanning og kompetanse.

- Med formål å styrke relevans i forskningen skal Forskningsrådets sektoranalyse og kunnskapsoversiktene fra OsloMet analyseres og vurderes med hensyn til hvordan de bør følges opp. Dette med særlig oppmerksomhet på forskningsområder og forskningstemaer som synes å ha relativ lav forskningsdekning. Det er også en ambisjon å jobbe systematisk med å definere behov for kunnskapsoversikter, sammenstillinger og oppsummeringer som grunnlag for å vurdere hva vi har behov for mer kunnskap om, og hvordan resultater fra forskningen kan brukes.
- Fortsatt utnytte potensialet for synergier som ligger i samarbeid og arbeidsdeling mellom de virkemidlene/aktørene departementet bruker for å ivareta finansieringsansvaret for forskning i sektoren.

Utgitt av:
Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: A-0066 B

Omslagsillustrasjon: gettyimages

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon 11/2024 – opplag 100

